

СЕРІЯ «Економіка»

УДК 316.344.42:330.341.1:343.352

[https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-10\(64\)-410-432](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-10(64)-410-432)

Бела Олександр Олександрович аспірант кафедри менеджменту, публічного управління та HR-технологій, Український державний університет залізничного транспорту м. Харків, <https://orcid.org/0009-0007-6056-9089>

ЯКІСТЬ НАЦІОНАЛЬНИХ ЕЛІТ: ЗМІСТ КОНЦЕПЦІЇ, ОЦІНКА ВПЛИВУ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ЕКОНОМІКИ, СОЦІАЛЬНИЙ ПРОГРЕС ТА СПРИЙНЯТТЯ КОРУПЦІЇ

Анотація. У статті розкрито сутність концепції якості еліт у контексті сучасної політичної економії та її вплив на соціально-економічний розвиток держав. Дано авторське визначення якості та соціальної відповідальності еліт, рис їх головних маркерів (соціально-відповідального створення вартості та соціально-відповідального розподілу). Обґрунтовано, що якість управлінської еліти (зокрема, її професійна, інтелектуальна та моральна складові) безпосередньо визначає типи економічних моделей, характер інституційного середовища та рівень соціальної відповідальності при прийнятті управлінських рішень.

За результатами кореляційного аналізу, проведеного на основі даних для країн світу щодо індексів якості еліт, конкурентоспроможності, сприйняття корупції та соціального прогресу, виявлено тісні прямі залежності між якістю еліт і ключовими параметрами розвитку національних соціально-економічних систем. Отримані результати свідчать, що високоякісні еліти сприяють зміцненню конкурентоспроможності економіки, зниженню рівня корупції та підвищенню соціального добробуту. Натомість низькоякісні еліти формують екстрактивні інститути, орієнтовані на вилучення ренти й створення привілеїв, що гальмує розвиток країни.

Встановлено, що Україна у 2021–2024 рр. рейтингах EQx знизилася свою позицію в групі країн із «елітами середньої якості», демонструючи певні коливання в оцінках, що відображають як вплив попередніх управлінських рішень, так й інерційність соціально-економічних процесів.

У підсумку доведено, що якість національних еліт є вагомим чинником формування ефективних економічних моделей, забезпечення конкуренто-

спроможності та соціального прогресу держави, а також ключовою умовою формування культури доброчесності й протидії корупції.

Ключові слова: якість еліт, конкурентоспроможність економіки, соціальний прогрес, корупція, соціальна відповідальність.

Bela Oleksandr Oleksandrovyh Postgraduate Student of the Department of Management, Public Administration and HR Technologies, Ukrainian State University of Railway Transport, Kharkiv, phone: +380671153077, e-mail: alexandr19871001@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0007-6056-9089>

QUALITY OF NATIONAL ELITES: THE CONCEPT, ASSESSMENT OF IMPACT ON ECONOMIC COMPETITIVENESS, SOCIAL PROGRESS, AND PERCEPTION OF CORRUPTION

Abstract. The article reveals the essence of the concept of elite quality in the context of modern political economy and its impact on the socio-economic development of states. An authorial definition of the quality and social responsibility of elites is provided, along with the characteristics of their main markers — socially responsible value creation and socially responsible distribution. It substantiates that the quality of the managerial elite — particularly its professional, intellectual, and moral components — directly determines the types of economic models, the nature of the institutional environment, and the level of social responsibility in managerial decision-making.

Based on the results of a correlation analysis conducted using global data on the indices of elite quality, competitiveness, corruption perception, and social progress, strong positive relationships were identified between elite quality and key parameters of national socio-economic development. The findings indicate that high-quality elites contribute to strengthening economic competitiveness, reducing corruption levels, and enhancing social welfare. Conversely, low-quality elites create extractive institutions oriented toward rent-seeking and privilege formation, which hinder a country's development.

It was found that Ukraine, during 2021–2024, declined within the EQx rankings from the group of “medium-quality elites,” demonstrating fluctuations that reflect both the effects of previous managerial decisions and the inertia of socio-economic processes.

In conclusion, the study proves that the quality of national elites is a crucial factor in shaping effective economic models, ensuring competitiveness and social progress, and fostering a culture of integrity and anti-corruption practices.

Keywords: elite quality, economic competitiveness, social progress, corruption, social responsibility.

Постановка проблеми. З теорії та практики відомо, що розвиток соціально-економічних систем будь-якого рівня (від національних економік до окремих бізнес-підприємств) багато в чому визначається якістю управлінців й лідерів відповідних рівнів, тобто їх професійними, інтелектуальними, моральними характеристиками, відповідно - їх рішеннями і поведінкою. Управлінці й лідери не тільки впливають на формування інституційного середовища, розробляють стратегії та політики розвитку соціально-економічних систем (СЕС), але й створюють певні економічні або бізнес-моделі, які за своїм характером можуть бути ефективними (такими, що створюють цінності або вартість в масштабах національної економіки з метою розвитку суспільства й особистості) або неефективними, руйнуючими (такими, що вилучають з національної економіки або перерозподіляють цінності або ресурси й створену вартість у цілях отримання особистісної чи групової вигоди).

Ці два типи економічних або бізнес-моделей, та два типи економічної поведінки управлінців й лідерів, в координатах моральної оцінки (її мотиваційної спрямованості та наслідків) можна вважати, відповідно, соціально відповідальними та безвідповідальними. Якщо мова йде про керівників та лідерів вищих рівнів (і формальних, і неформальних), які мають політичну та економічну владу, тобто про економічну та політичну еліту, їх безвідповідальна економічна поведінка й створені економічні або бізнес-моделі стають певним вироком для розвитку національної СЕС, негативно впливаючи на конкурентоспроможність економіки та соціальний розвиток. Також одним із проявів безвідповідальності є корупційна поведінка, яка за певних культурних, соціальних, економічних, політичних умов розповсюджується в національній СЕС, значно знижуючи її конкурентоспроможність і потенціал стійкого розвитку.

Але наскільки тісною є залежність між якістю, у т.ч. соціальною відповідальністю управлінців і лідерів вищого рівня (еліти) та створеними ними економічними або бізнес-моделями й такими важливішими параметрами розвитку національної СЕС як конкурентоспроможність, потенціал соціального розвитку й таким злоякісним для розвитку СЕС явищем як корупція? Чому в західній практиці державного управління та управління корпораціями на перший план в останні роки виходять такі концепції та програми як «моральне лідерство», «культура доброчесності», «культура неприйняття корупції» [1]? На нашу думку, у відповіді на ці питання нам допоможе вивчення міжнародних досліджень-звітів щодо рівня конкурентоспроможності та соціального прогресу країн, сприйняття рівня корупції в державному секторі країн, а також відносно нового дослідження щодо стійкого створення цінностей нації та якості національних еліт.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зарубіжні і вітчизняні вчені для аналізу стану та потенціалу економічного й соціального розвитку певної країни

або групи країн досить часто користуються результатами рейтингів відповідних індексів. Одним із найбільш популярних у дослідженні місця та потенціалу країни в соціально-економічному розвитку є рейтинг індексу(ів) конкурентоспроможності. Його використовують як для простого опису положення певної країни, так і для більш глибоких досліджень. Так, у роботі Гук О.В. (2018) на базі концепції сталого розвитку за допомогою методики кореляційного аналізу досліджено взаємозв'язки між показниками економічної, екологічної та соціальної складових конкурентоспроможності України [2, с.108-115].

Корисним, але менш поширеним у наукових дослідженнях є використання певної групи індексів та встановлення зв'язків між ними з метою аналізу відповідних соціально-економічних або соціально-культурних, соціально-політичних явищ та процесів. Так, Д.О. Грицишен (2021) в своїй роботі визначає вплив економічної злочинності на національну безпеку через ідентифікацію місця України у міжнародних рейтингах за сукупністю показників (індекси конкурентоспроможності, економічної свободи, легкості ведення бізнесу, прав власності, сприйняття корупції, недієздатності держави) [3, с.5].

Одним із найбільш інноваційних й відносно нових показників, який застосовується в міжнародних порівняннях, є показник або індекс якості еліт (EQx – EliteQualityIndex). Його системний підрахунок бере початок з 2020 року, а щорічний звіт, в який поступово входить все більше коло країн та аналітичних показників, має назву «Вимірювання якості еліти: стале створення цінностей націями» [4]. Індекс елітної якості та методології, що лежать в його основі, є інтелектуальною власністю Фонду створення цінності FVC (Санкт-Галлен, Швейцарія).

Як вважають автори індексу, EQx пропонує надійну основу та новий інструмент для аналізу політичної економіки країн [5] (іншими словами – обраної елітою країни соціально-економічної моделі розвитку). Також EQx розширює пояснювальну силу конкурентоспроможності країн завдяки новій концептуальній основі, а отже може допомогти при виборі ефективної моделі трансформації СЕС (розробці пропозицій щодо структурних реформ та інституційних змін) та трансформації лідерства (еліт) [5,6].

Автори EQx зазначають: «Ми представляємо перше в історії міжнародне вимірювання якості еліти. Однак EQx не вимірює еліти безпосередньо; натомість він оцінює фактичний ступінь створення цінності їхніми бізнес-моделями, що відображається в макро- та мікронаборах даних. Ми вважаємо, що чим більше відбувається створення цінності та менше пошуку ренти, тим вищого рівня інклюзивного економічного та людського розвитку досягне країна в майбутньому» [4].

Але, на нашу думку, глибинний та критичний аналіз цього показника також може довести, яку поведінку мають (мали) політичні та економічні еліти

певних країн світу щодо їх соціальної відповідальності перед суспільством, екологією, майбутніми поколіннями. Також важливим є доведення тісної залежності між якістю, у т.ч. відповідальністю еліт й станом і потенціалом соціально-економічного розвитку СЕС (ми це зробимо на основі встановлення кореляції EQx з рівнем конкурентоспроможності, соціального прогресу, сприйняття корупції).

На жаль, в дослідження вітчизняних вчених EQx майже не використовується. Виключенням є дві публікації. Перша – аналітиків всеукраїнського громадського об'єднання Інституту «Республіка», яка присвячена аналізу місця України в рейтингу «Elite Quality Report 2021» [7].

Друга - публікація В. Компанієць, П. Черномаз, О. Макасеєва (2025) в якій автори використовують «Elite Quality Report 2024» в контексті оцінки деяких параметрів індексу якості еліти України як показників рівня політичної та економічної корупції [8].

Мета статті. Метою нашого дослідження є обґрунтування тісних зв'язків між якістю управлінської еліти в країнах, відповідно, їх професійною й соціально-відповідальною або безвідповідальною поведінкою та потенціалом економічного й соціального розвитку країни, суспільства й розвитком і сприйняттям в свідомості такого злоякісного явища як корупція. Також ми стисло охарактеризуємо теоретичні засади концепції якості еліт та запропонуємо власне бачення категорії якості еліт та її зв'язок із соціальною відповідальністю, оскільки ці питання не є чітко визначеними.

Для розрахунку впливу якості еліт країни на її конкурентоспроможність, рівень корупції та соціальний прогрес нами були використані індекси: якості еліт (EQx), конкурентоспроможності IMD, сприйняття корупції (CPI) і соціального прогресу (SPI).

Джерела відповідних даних - чотири міжнародні звіти: Elite Quality Report, IMD World Competitiveness Ranking, Socia Progress Imperative, Social Progress Index, Transparency International Corruption Perceptions Index.

Виклад основного матеріалу. Важливо розуміти, що створення індексу якості еліт (Elite Quality Index - EQx) має під собою певні теоретичні засади. Ними є як концепції, що почали циркулювати в західній економічній думці ще з 70-х років минулого століття, так і нові теоретичні розробки авторів індексу.

Із «старих» економічних концепцій це: концепція регуляторного захвату або захоплення (regulatory capture), пов'язана із іменами Джорджа Стіглера, Жан-Жак Лаффона і Жана Тіроля (Stigler 1971; Laffont and Tirole 1991) [9,10]; концепція інклюзивних та екстрактивних інститутів, розроблена Дарон Аджемоглу та Джеймс Робінзон (Acemoglu та Robinson 2012) [11]; концепція Гордона Таллока (Tullock 1967) [12] щодо пошуку ренти. Більш новою теоретичною розробкою, є теорія елітного економічного розвитку, якій присвячена

відповідна публікація Томас Касас-Клетт (Casas-Klett) [13]. Теорія також пов'язана із попередніми дослідженнями щодо впливу еліт на економічний розвиток [14,15], але є більш упорядкованою й ґрунтовною як політекономічна теорія.

Методологія розрахунку EQx вперше була описана в статті «Вимірювання якості еліти» (Casas i Klett, Cozzi, Diebold, & Zeller, 2020) [5]. Вона була розроблена та натхненна командою науковців та практиків з метою підтримки бізнес-моделей створення вартості (цінності) в елітних національних системах та стимулювання принципів політичної економіки, що сприяють таким моделям.

Ця методологія періодично переглядається й удосконалюється. До первинного набору показників (EQx2020 базується на 107 показниках), на основі яких вперше була оцінена якість еліт 32 країн світу, додаються нові показники. В останніх звітах (2024, 2025 рр.) можна побачити оцінку елітної якості 151 країн світу до яких входить й Україна, на основі 146 індикаторів, що створюють Індекс елітної якості [5,6].

Для того, щоб користуватись результатами елітних досліджень економічного розвитку необхідно запобігти різного трактування базових положень. Тому спочатку дещо зосередитись на категоріальному апараті, який застосовують автори відповідної розробки.

Що таке еліти? У вступі до базової авторської статті є посилання на визначення Перрі (Parry, 2005), який називає елітами «особи, які обіймають керівні посади в спектрі діяльності, що має значний вплив на суспільство» [цит. за 5]. Далі автори дають власне визначення у контексті елітної теорії, зазначаючи, що «Еліти – це групи, які мають найсильнішу координаційну здатність щодо ключових ресурсів суспільства» [5]. До таких груп відносять не тільки політичні та економічні еліти, а й релігійні, технологічні й інші впливові групи, які визначають соціально-економічні процеси. З точки зору політекономічної теорії та практики економічного життя «еліти керують бізнес-моделями, які генерують багатство та дозволяють його накопичення разом із владою» [16].

Також необхідно звернутись до авторської термінології таких базових категорій як «економіка», «політика», «влада», «цінність» («вартість») [16].

Що таке політика? Сфера, в якій визначаються правила бізнес-моделі та здійснюється створення/отримання вартості.

Що таке економіка? Сфера, в якій створення/отримання вартості здійснюється за допомогою відповідних бізнес-моделей.

Що таке влада? Здатність нав'язувати свої уподобання; влада також може сприяти отриманню цінності (вартість).

Що таке цінність (вартість)? Результат виробничої діяльності; її створення збільшує загальний економічний пиріг.

Відразу необхідно зробити зауваження щодо категорії «бізнес-моделі». В статті «Вимірювання якості еліти» пояснення цієї категорії відсутнє. Але з контексту можливо зрозуміти, що мова йде про певне упорядкування економічних та політичних процесів, які встановлюють відповідні елітні групи (політиків, державних урядовців, бізнесу, ін.), що спрямовані на створення або вилучення вартості, розподіл ресурсів. В цьому сенсі, на нашу думку, на рівні країни можливо використовувати як синонім категорію «економічна модель». І хоча автори теорії не вказують на це, використання категорії «бізнес-модель» для характеристики якості еліти не окремих підприємств (як прийнято у просторі вітчизняної економічної науки), а країни в цілому, підкреслює по-перше зміст ринкової (капіталістичної) моделі СЕС, сенсом якої є отримання особистого прибутку (доходу), а по друге, *ціннісно-мотиваційну основу управління політико-економічними процесами в будь якій країні*. Останнє, до речі, одна із особливостей елітної економічної теорії, з якою ми погоджуємося.

Еліти мають значення завдяки ресурсу влади й координаційній здатності керувати усіма суспільними ресурсами, починаючи від матеріальних і закінчуючи людськими ресурсами й нематеріальним капіталом суспільства. У певних умовах саме ті, хто має владу та координаційні здібності, визначають, як розподіляються ресурси, будь то людські, природні, фінансові чи знання. Отже, у відповідному дослідженні, як зазначають автори: *«ми зосереджуємося на лідерах та особах, які приймають рішення, і які мають найсильніші координаційні здібності над ключовими ресурсами суспільства – на елітах. Як вони діють і які бізнес-моделі (економічні моделі) обирають, визначає соціальні та економічні результати не тільки для них, а й для суспільства в цілому»* [5, с. 2].

До суспільних ресурсів (факторів виробництва у класичній економічній теорії) відноситься не тільки інтелектуальний або інформаційний капітал але й капітал культурний (культурно-історичні сили суспільства, моральний капітал). В західній елітній теорії політекономії про такий капітал як головний фактор розвитку СЕС та економічної поведінки мова не йде. І це є її суттєвим недоліком, хоча *вплив культурних та географічних умов на моделі поведінки еліт теоретично передбачається, але він не вважається домінантним*. До цього питання ми ще звернемося, використовуючи соціокультурну парадигму.

Однак, як зазначають автори EQx, не всі еліти використовують свою координаційну здатність для збільшення економічного пирога (створеної вартості), доступного всьому суспільству. Натомість деякі збільшують свій шматок за рахунок зростання решти пирога, експлуатуючи нееліти та залишаючи їм несправедливий розподіл. *Тоді можна розподіляти еліти за шкалою, на якій з однієї сторони високоякісні еліти, які віддають суспільству більше, ніж беруть, а на другій - низькоякісні еліти, які беруть від суспільства більше, ніж віддають*. З точки зору відповідальності перед суспільством (працівниками,

підприємцями, майбутніми поколіннями тощо), на цій шкалі, в її протилежних кінцях, будуть відповідальні та безвідповідальні еліти.

Еліти, зацікавлені у зростанні продуктивності праці в країні, яке зумовлене інвестиціями та інноваціями, взагалі у якісному соціально-економічному розвитку країни, створюють так звані *інклюзивні інститути*.

Еліти, зацікавлені у видобутку ресурсів та експлуатації решти суспільства, створюють *екстрактивні інститути*.

Інклюзивні інститути дозволяють усім людям брати участь в економічній діяльності та отримувати від неї вигоду «на рівних умовах» (Acemoglu and Robinson 2012) [11, с. 144], тоді як екстрактивні інститути передбачають, що значна частина суспільства позбавлена можливості участі, в той час як еліта отримує ресурси та можливості.

Два види інститутів будуть відповідати двом альтернативним економічним моделям.

Неякісні еліти, за термінологією авторів, засновують бізнес-моделі призначені для створення та утримання *ренти*. *Рентоорієнтація* (з сучасних економістів цю концепцію найбільш розвинув Гордон Таллок [12]), згідно з теорією суспільного вибору, полягає у забезпеченні прибутку не через ринковий процес обміну, а через політичний процес. Як підсумували Гіллман та Урспрунг (Hillman, A. L. & Ursprung, H.W., 2015) «у літературі про пошук ренти, рента – це незаслужена винагорода, якої прагнуть досягти через прагнення привілеїв» [17]. EQx розуміє гонитву за рентою як протилежність створенню вартості, національного доходу. Створення вартості (цінності) - це «збільшення пирога» однаково на благо як еліт, так і нееліт.

Інакше кажучи, в країні створюються формальні та неформальні правила гри й, поступово відповідна соціально-економічна модель й система розвитку. Вона в термінології класифікації СЕС щодо духовно-морального й соціально-економічного вимірювання розвитку СЕС (Компанієць В.В.) відповідає типу *аморальної та економічно неефективної СЕС* [18,19].

Інститути та еліти тісно пов'язані між собою: інститути країни регулюють, стимулюють і визначають дії та діяльність еліти; еліти впливають на інститути країни і формують їх.

Наприклад, еліти можуть чинити тиск у політичній сфері, щоб скоригувати інститути відповідно до обраної ними бізнес-моделі. Еліти низької якості можуть просувати монополії або податкові привілеї, які приносять їм вигоду. Еліти високої якості, які прагнуть до створення вартості, можуть зміцнювати систему громадського здоров'я та освіти для розвитку людського капіталу або просувати захист прав власності, створюючи стимули для інновацій, оскільки ці ресурси відповідають і необхідні для бізнес-моделей, заснованих на створенні вартості [5, с. 7].

Інститути зберігаються та регулюються політичною динамікою, такою як *регуляторне захоплення (regulatory capture, Reg Capture)*. Це ще одна із базових категорій елітної економічної теорії. Концепція регуляторного захоплення зазвичай стосується явища, яке виникає, коли регуляторний орган, створений для дії в суспільних інтересах, натомість просуває комерційні або політичні інтереси груп із особливими інтересами, які домінують у галузі чи секторі, що його відповідає за регулювання [20]. Коли відбувається регуляторне захоплення, інтересам фірм чи політичних груп надається пріоритет або перевага над інтересами громадськості.

Але, як зазначають автори методології розрахунку EQx, на відміну концепції інклюзивних та екстрактивних інститутів, яка фокусується на класифікації державних структур, «наша концепція відрізняється тим, що вона зміщує акцент на вибір бізнес-моделей елітою в рамках певних інституційних, культурних і географічних умов» [5, с.2].

Останнє є важливим положенням елітної теорії політичної економії адже, на нашу думку, дозволяє удосконалювати методiku оцінки якості еліт з урахуванням соціокультурного фактору й навіть на засаді соціокультурної парадигми.

У чому полягає зміст якості еліт та як вона пов'язана із соціальною відповідальністю? Необхідно зазначити, що якість еліт як категорія не має чіткого визначення у творців теорії, адже якість оцінюється за результатами діяльності еліт, створеними ними бізнес-моделями. Але на результати будь-якої діяльності економічних або політичних лідерів впливає набагато більше детермінант ніж на їх особистісні риси та мотивацію відповідної діяльності, яка і складає основу якості лідерів.

На нашу думку, якість еліт можливо визначити як сукупність високого рівня професійних (у відповідних сферах діяльності) характеристик та соціальної (моральної) відповідальності лідерів та осіб, які приймають рішення, і які мають найсильніші координаційні здібності над ключовими ресурсами суспільства.

Те, що соціальна відповідальність є невід'ємною складовою якості еліт в самій елітній методології, можна зрозуміти аналізуючи перелік показників, які входять до розрахунку EQx. З 2024 року у перелік входять показники, які відповідають цілям сталого розвитку. А концепція сталого розвитку є логічним продовженням теорії та практики соціальної відповідальності для СЕС усіх рівнів.

На нашу думку, якість еліт визначається як їх особистісними характеристиками, головними з яких є їх професійність (в т.ч. інтелектуальний потенціал) й моральність, ментальні моделі й мотиваційна спрямованість, так і дією сукупності зовнішніх детермінант. Головними із зовнішніх детермінант,

які до речі впливають і на бізнес-моделі, є певний соціокультурний код, що є основою СЕС, духовно-моральний, духовно-інтелектуальний капітал суспільства, тип соціально-економічної й політичної системи й наявне соціально-економічне й політичне середовище [18,19]. По іншому це: особистісні, історичні, системні й сучасні детермінанти, які пов'язані між собою. Така складність, багатодетермінованість формування ступеня (рівня) якості еліт обумовлює приблизність кінцевої оцінки EQx незалежно від методології адже багато факторів неможливо навіть врахувати або кількісно виміряти.

Також окремо слід визначити такі два маркери якості еліт, їх соціально-відповідальної поведінки, як: соціально-відповідальне створення вартості та соціально-відповідальний розподіл.

На нашу думку, соціально-відповідальне створення вартості, як мінімум, повинно відповідати базовій, гуманній, соціальній, екологічній, економічній цілям СЕС, у визначенні проф. Компанієць В.В. [18,19]. В елітній теорії мова про це не йде.

А от соціально відповідальний розподіл є важливою категорією елітної теорії, який знайшов відображення у певних показниках, що враховуються при визначенні EQx. На нашу думку соціально відповідальний розподіл характеризують три риси.

Ним вважається такий розподіл ресурсів та багатства, який створює вартість (цінність) і дає можливість користуватись існуючим й створеним багатством всьому суспільству на основі певних, встановлених в суспільстві (країні) правил (це є одним із основних положень елітної теорії);

Такий розподіл ресурсів та багатства, який відповідає інтересам майбутніх поколінь (це відображено в модифікації індексу EQx 2024);

Такий розподіл ресурсів та багатства, який відповідає соціокультурній системі певної країни (базовим цінностям культури, відповідно із структурою соціально-економічної системи З. Вебера, концепції соціокультурної ідентичності В. Компанієць) [18,19].

На жаль третій принцип не враховується в елітній економічній теорії. І як наслідок – при розрахунку інтегрального індексу якості еліт.

Це можна прослідкувати, звертаючи увагу на ціннісно-культурний блок показників, які входять до складу 146 індикаторів, що створюють індекс елітної якості. У цьому блоці відображуються показники, які враховують глобальні, загальносвітові тренди культурних цінностей і не всі вони відповідають базовим соціокультурним цінностям країн, що належать до різних цивілізацій (нагадаємо, що за А Тойнбі або С. Ханкінгтоном в світі існують різні цивілізації, наприклад, Східно-християнська, Західно-християнська, Мусульманська, ін.).

Щодо структуризації індексу [16]. EQx має багаторівневу архітектуру, яка дозволяє кількісно оцінювати та аналізувати різні аспекти якості еліти. Існує два

основні субіндекси: «Влада» та «Цінність» (Вартість). Кожен з двох субіндексів містить політичний та економічний вимір, що дає чотири області індексу «Політична влада», «Економічна сила», «Політична цінність», «Економічна цінність».

Субіндекс «Влада» вимірює здатність еліт проектувати (впливати та нав'язувати) свої уподобання (власні інтелектуальні моделі та ціннісно-мотиваційну спрямованість) на існуючі та майбутні політико-економічні моделі.

Субіндекс складається з двох індексних областей: «Політична влада» та «Економічна влада».

Політична влада вимірює захоплення трьох видів правил: правил держави, правил регулювання бізнесу та правил ринків праці та посад державної служби. Отже, ця індексна область складається з трьох стовпів: «Захоплення держави», «Регуляторне захоплення» та «Захоплення людини».

Економічна влада вимірює домінування еліти в економіці на рівні фірми, на рівні галузі та з точки зору творчого руйнування. Економічна влада відображає майбутній потенційний видобуток цінності, оскільки вона дає елітам можливість змінювати бізнес-моделі на власну вигоду. Ця індексна область складається з трьох стовпів: «Домінування галузі», «Домінування фірми» та «Творче руйнування».

Субіндекс «Цінність» базується на ідеях створення цінності (вартості), розроблених в теоріях менеджменту та рентоорієнтованої економіки. Створення цінності (вартості) та рентоорієнтоване вилучення цінності (вартості) знаходяться на протилежних сторонах одного континууму. Елітні бізнес-моделі знаходяться десь у діапазоні між створенням цінності (вартості), з одного боку, та вилученням цінності (вартості), з іншого. Субіндекс складається з двох областей індексу: «Політична цінність» та «Економічна цінність».

Політична цінність вимірює ступінь створення цінності порівняно з її вилученням у політичному вимірі. Це концептуалізується як незароблений дохід держави, а також як отримання, так і надання нею доходу (наприклад, у формі податків, субсидій та регіональних трансфертів).

Економічна цінність вимірює поточну діяльність еліт зі створення та видобутку вартості в економічній сфері, точніше на трьох ринках економіки: ринку товарів та послуг, ринку капіталу та ринку праці. ця індексна область складається з трьох стовпів: «Рента виробника», «Рента капіталу» та «Рента праці».

Рейтинги індексних областей, зі свого боку, формуються на основі глибокого аналізу 146 індикаторів. Ці показники охоплюють різноманітні аспекти діяльності еліт, зокрема їхню компетентність, порядність, відповідальність та підзвітність. Вищі значення цих індикаторів прямо вказують на вищу якість еліт.

Таким чином, процвітання країни загалом (у т.ч. її конкурентоспроможність й соціальний прогрес) залежить від бізнес-моделей, які обирають еліти. А EQx (Індекс якості еліт) виступає як інструмент політичної економії, що вимірює сукупну здатність національних елітних бізнес-моделей створювати, а не вилучати цінність.

Для розрахунку впливу якості еліт країни на її конкурентоспроможність, рівень корупції та соціальний прогрес нами були використані крім індексу якості еліт (EQx), наступні показники: конкурентоспроможності IMD, сприйняття корупції (CPI) і соціального прогресу (SPI). Коротко охарактеризуємо сутність трьох останніх.

Індекс конкурентоспроможності IMD (IMD World Competitiveness Ranking) [21] — це комплексна щорічна оцінка, яка вимірює спроможність країн створювати сприятливе середовище для конкурентоздатного розвитку бізнесу, базуючись на двох основних типах даних:

- статистичні дані (harddata, жорсткі дані) – приблизно дві третини ваги індексу, що складаються зі 170–340 критеріїв, зібраних з міжнародних, національних та регіональних джерел;

- опитування виконавців (softdata, м'які дані) – приблизно третина загальної ваги, що складається з 92 показників, оцінених на основі німецькомовної онлайн-анкети серед топ-менеджерів (6 000+ респондентів), з оцінками від 1 до 6, перерахованими у шкалу 0–10.

Чотири основні чинники незалежно інтегровані (приблизно по 25 %) і складаються з 5 підфакторів кожен (усього 20): 1) економічна ефективність (наприклад, ВВП, зайнятість); 2) урядова ефективність (податкова політика, регуляція); 3) ділова ефективність (управління, продуктивність); 4) інфраструктура (фізична, фінансова, цифрова).

Поєднання жорстких та м'яких даних дозволяє відобразити як об'єктивну статистику, так і суб'єктивне сприйняття бізнес-середовища, а через чотири чинники індекс охоплює макроекономічний рівень, політику, бізнес-середовище та інфраструктуру, що робить рейтинг всебічним.

Отже, індекс конкурентоспроможності IMD — це достовірний інструмент оцінювання потенціалу економічного розвитку країн. Його цінність полягає в балансі об'єктивних даних та власних оцінок бізнес-лідерів. Чітка структура, регулярне оновлення методології і глобальний охоплення дозволяють IMD бути авторитетним, інформативним і ефективним інструментом для політиків, бізнесу та дослідників.

Corruption Perceptions Index (CPI) [22] — щорічний рейтинг, що оцінює сприйняття рівня корупції в державному секторі у різних країнах на основі думок експертів та бізнес-репрезентів, сформульованих як «зловживання довірою задля приватної вигоди».

CPI вимірює сприйняття рівня корупції в державному секторі країни. Важливо наголосити, що індекс відображає саме сприйняття корупції, а не її фактичний рівень, оскільки корупційні дії зазвичай є прихованими та незаконними. Оцінки ґрунтуються на думках експертів та представників бізнесу з різних країн та сфер, а не на думках широкої громадськості.

Джерела даних для CPI охоплюють такі прояви корупції в державному секторі, як хабарництво, розкрадання державних коштів, використання службового становища для особистої вигоди, кумівство в державній службі та захоплення держави (держава захоплена окремими інтересами). Деякі джерела також враховують механізми запобігання корупції (наприклад, здатність уряду забезпечувати механізми доброчесності, ефективне переслідування корумпованих чиновників, наявність відповідних законів про фінансову прозорість, конфлікт інтересів та доступ до інформації, правовий захист викривачів).

Для розрахунку CPI в 2024 році було використано 13 різних джерел даних, створених 12 інституціями (серед них: World Bank, WEF, IMD, WJP, AfDB, EIU тощо). Для включення країни до індексу необхідно мати мінімум три незалежні джерела.

Кожне джерело перетворюється в шкалу від 0 до 100. Спочатку проводиться нормалізація щодо середнього та стандартного відхилення базисного року, далі значення масштабується для відповідності стандартам CPI (середнє ≈ 45 , $\sigma \approx 20$).

Остаточний бал країни – це арифметичне середнє стандартизованих значень, окремо для кожної доступності джерел та округлене до цілих. У 2024 році поріг обмежень не застосовується (всі цифри пов'язані з CPI відображають загальну середню).

Статистична достовірність CPI становить 90%-й довірчий інтервал, що відображає варіативність оцінок від різних джерел.

Отже, CPI — це комплексний інструмент, що дозволяє порівняти країни за рівнем експертного сприйняття корупції у державному секторі. Результат обраховується як середнє з різних джерел, стандартизованих до єдиної шкали. Індекс забезпечує корисні інтернаціональні дані, але його варто доповнювати іншими показниками для повної картини.

Social Progress Index (SPI) [23] вимірює здатність суспільства забезпечувати базові потреби, створювати умови для сталого благополуччя та відкривати можливості кожному досягати свого потенціалу. На відміну від ВВП, SPI виключає економічні показники і фокусує увагу виключно на соціальних та екологічних результатах.

Структура SPI включає три головні виміри, кожен з яких у свою чергу складається з чотирьох компонент.

1. Basic Human Needs (Базові людські потреби) – наскільки країна забезпечує базові умови для виживання. Включає компоненти: 1) харчування та базова медична допомога; 2) вода та санітарія; 3) житло; 4) особиста безпека.

2. Foundations of Wellbeing (Основи добробуту) – чи мають люди доступ до базових інструментів для покращення життя. Включає компоненти: 1) доступ до базової освіти; 2) доступ до інформації та зв'язку; 3) здоров'я та добробут; 4) якість довкілля.

3. Opportunity (Можливості) – наскільки суспільство забезпечує людям свободу приймати власні життєві рішення та розвивати свій потенціал. Включає компоненти: 1) права особи; 2) особисті свободи та вибір; 3) толерантність та інклюзивність; 4) доступ до вищої освіти.

Кожен компонент включає від 3 до 5 індикаторів (загалом 57). Усі індикатори включають фактичні вимірювані результати, а не витрати або політичні зобов'язання. Прикладами індикаторів є: рівень дитячої смертності; доступ до питної води; показники грамотності; ступінь політичних свобод; рівень толерантності до меншин тощо. Це дозволяє комплексно оцінювати соціальний прогрес незалежно від рівня економічного розвитку країни.

Отже, SPI не просто доповнює економічні показники, а створює власний незалежний інструмент вимірювання суспільного добробуту — детальний, аналітичний, орієнтований на дії, заснований на результатах, а не на витратах.

Дані за індексом якості еліт та індексом конкурентоспроможності IMD були взяті за 2021 рік, оскільки після цього IMD перестало розраховувати індекс конкурентоспроможності для України [24, 25].

Було взято вихідні дані для 60 країн та за допомогою програмного забезпечення Excel розраховано значення коефіцієнта лінійної кореляції Пірсона між двома наборами чисел за формулою:

$$r = \frac{\sum (x - \bar{x})(y - \bar{y})}{\sqrt{\sum (x - \bar{x})^2 \sum (y - \bar{y})^2}},$$

де: x_i, y_i — значення відповідних змінних, $\bar{x}, \bar{y}$ — середні арифметичні для масивів X і Y , n — кількість парних спостережень.

Функція обчислює ступінь лінійного зв'язку між двома наборами чисел, повертаючи значення в діапазоні від -1 до +1, де:

- +1 — ідеальна пряма залежність;
- 0 — відсутність лінійної залежності;
- 1 — ідеальна обернена залежність.

Для набору даних (рис. 1) обчислений коефіцієнт лінійної кореляції дорівнює $r = 0,89$.

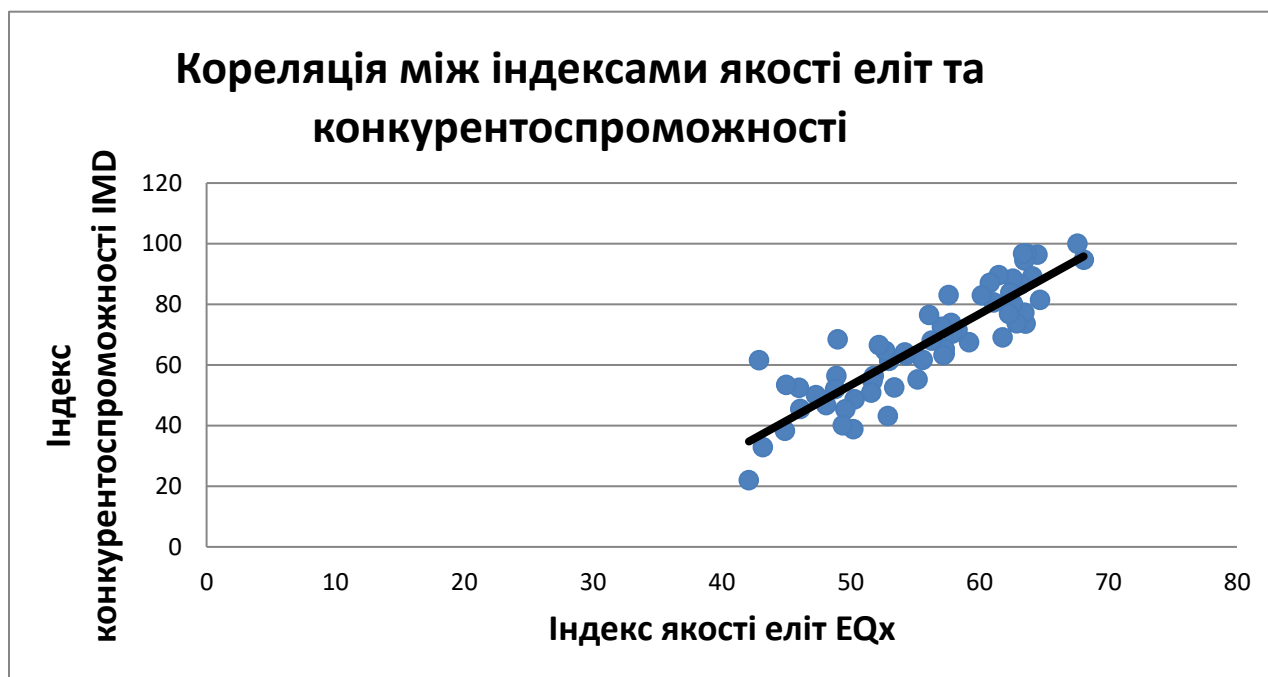

Рис. 1. Кореляція між індексом якості еліт (EQx) та індексом конкурентоспроможності IMD за даними 2021 р.

Обчислений коефіцієнт лінійної кореляції Пірсона $r = 0,89$ свідчить про сильну пряму (позитивну) лінійну залежність між індексом якості еліт та індексом конкурентоспроможності IMD.

Отже, між якістю еліт і рівнем конкурентоспроможності країн існує сильна пряма кореляційна залежність. Це означає, що чим вищий рівень якості еліт у країні, тим вищий її рівень конкурентоспроможності за оцінкою IMD. Значення коефіцієнта, близьке до +1, свідчить про високий ступінь лінійної залежності між цими показниками, що дає підстави вважати якість еліт одним із ключових факторів, які впливають на міжнародну конкурентоспроможність держави.

Дані за індексами якості еліт (EQx), сприйняття корупції (CPI) і соціального прогресу (SPI) були взяті за 2024 рік [26-28].

Було взято вихідні дані для 151 країни та за допомогою програмного забезпечення Excel розраховано значення коефіцієнта лінійної кореляції Пірсона попарно між двома наборами чисел: 1) індексом якості еліт (EQx) та індексом сприйняття корупції (CPI); 2) індексом якості еліт (EQx) та індексом соціального прогресу (SPI).

У результаті для набору даних обчислено два коефіцієнти лінійної кореляції: 1) між EQx та CPI дорівнює $r = 0,86$ (рис. 2); 2) між EQx та SPI дорівнює $r = 0,84$ (рис. 3).

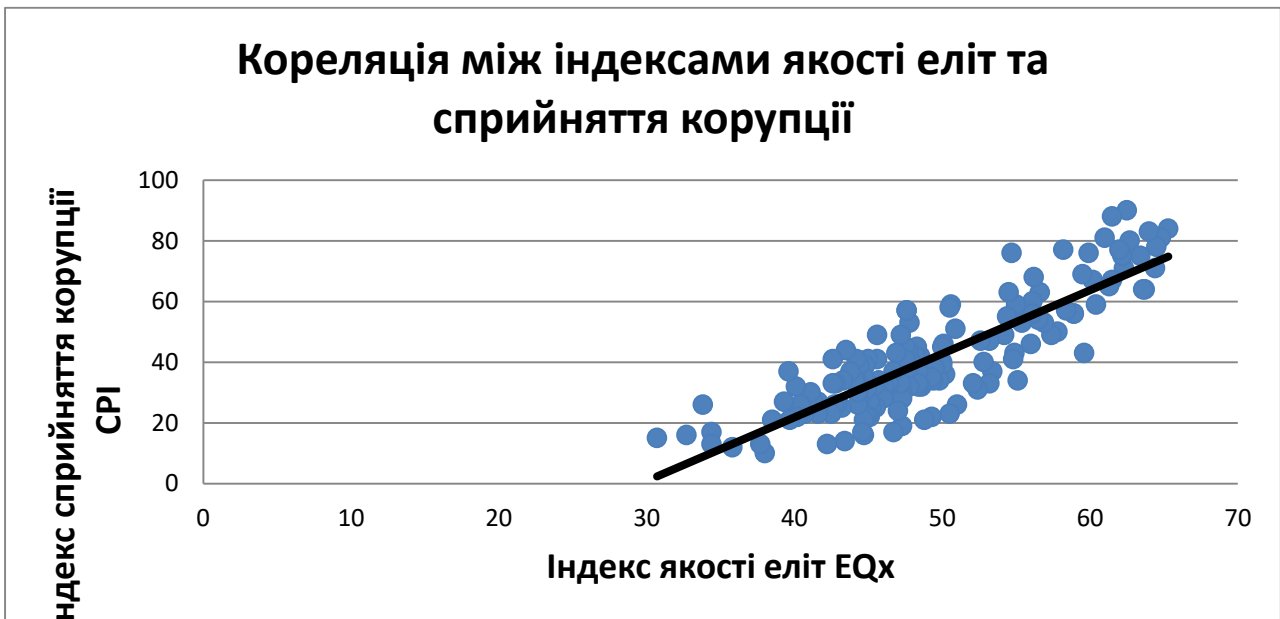

Рис. 2. Кореляція між індексом якості еліт (EQx) та індексом сприйняття корупції (CPI) за даними 2024 р.

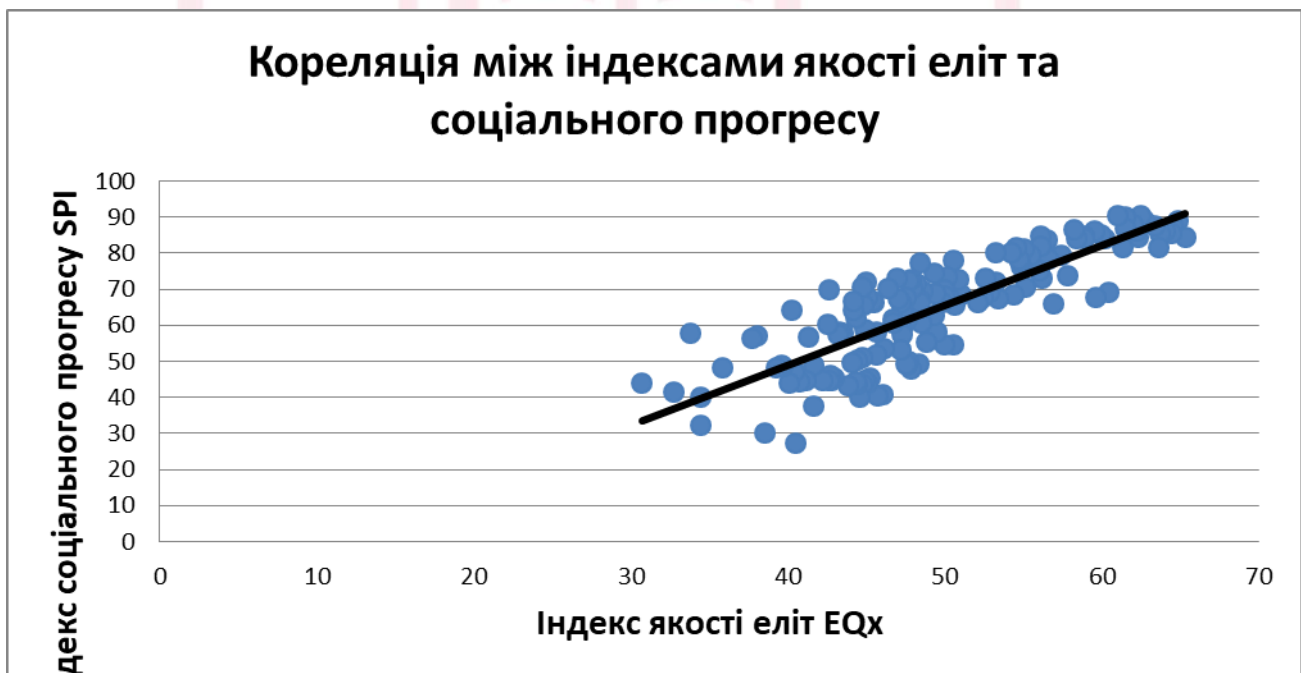

Рис. 3. Кореляція між індексом якості еліт (EQx) та індексом соціального прогресу (SPI) за даними 2024 р.

Отже, обчислений коефіцієнт лінійної кореляції Пірсона $r = 0,86$ між індексом якості еліт (EQx) та індексом сприйняття корупції (CPI) свідчить про дуже сильну пряму (позитивну) лінійну залежність між якістю еліт та

сприйняттям корупції. Це означає, що країни з вищим індексом якості еліт, як правило, демонструють нижчий рівень сприйняття корупції (більш високі значення CPI), і навпаки. Обчислений коефіцієнт лінійної кореляції Пірсона $r = 0,84$ між індексом якості еліт (EQx) та індексом соціального прогресу (SPI) також вказує на сильну пряму (позитивну) лінійну залежність між якістю еліт та рівнем соціального прогресу. Це означає, що країни з вищим індексом якості еліт зазвичай мають вищий рівень соціального прогресу, і навпаки.

Обидва коефіцієнти кореляції (0,86 та 0,84), що є близькими до +1, демонструють істотний взаємозв'язок між якістю еліт та ключовими показниками розвитку країни, такими як сприйняття корупції та соціальний прогрес. Це вказує на те, що якість еліт може бути значним фактором, що впливає на рівень корупції та соціальний добробут у країнах.

Яке ж місце займає Україна у відповідних міжнародних рейтингах? У таблиці 1 ми навели значення чотирьох показників – відповідно, місце України в означених рейтингах та в дужках значення показника за період з 2019 по 2024 рр.

Так, за індексом якості еліт EQx Україна з 2021 по 2024 рр. знизилася свою позицію в групі еліт середньої якості, перейшовши з 76 на 108 місце, і зараз знаходиться поряд з Тунісом (107 місце) та Гвінеєю-Бісау (109 місце).

У рейтингу індексу конкурентоспроможності IMD Україна з 2019 по 2021 рр. (з 2022 р. Україна до рейтингу не входить) знаходилася на 54-55 місцях, тобто в кінці переліку, поряд з Філіппінами, Болгарією, Мексикою і Колумбією.

За показником сприйняття рівня корупції (CPI) Україна дещо піднялася зі 126 місця в 2019 р. до 105 місця в 2024 р. і знаходиться у другій половині рейтингу поруч з Домініканською Республікою, Сербією, Алжиром і Бразилією.

У рейтингу індексу соціального прогресу (SPI) Україна незначно піднялася зі 63 місця в 2019 р. до 59 місця в 2024 р. і знаходиться поруч з Албанією, Таїландом, Північною Македонією і Білоруссю.

При аналізі значень ми повинні розуміти, по-перше, що усі рейтинги мають певну суб'єктивну компоненту, а отже помилки в оцінці. І чим новіше показник, тим більше вірогідність помилок. По-друге, і це дуже важливо при оцінці якості еліт, це те, що індекси мають певну інерційну силу, тобто наслідки відповідальності й професіоналізму, рішень й поведінки минулих або сучасних еліт відобразяться на стані економіки та суспільства через певний проміжок часу, який може вимірюватись десятиліттями або роками й місяцями. І наразі ми маємо соціально-економічні наслідки дій як минулої так і сучасної еліт, причому минулої скоріше за все є домінантним.

Таблиця 1

Місце України в міжнародних рейтингах у 2019-2024 рр.

Рік	Україна в міжнародному рейтингу (бали)			
	EQx*	IK IMD**	CPI	SPI
2019	—	54 (57.30)	126 (30)	63 (69.2)
2020	—	55 (51.87)	117 (33)	59 (70.5)
2021	76 (47.3)	54 (50.05)	122 (32)	60 (70.9)
2022	86 (46.6)	—	116 (33)	59 (70.4)
2023	73 (47.1)	—	104 (36)	62 (70.4)
2024	108 (44.7)	—	105 (35)	59 (70.5)

* Україна була включена до розрахунку EQx з 2021 р.

** З 2022 р. Україна не входить до рейтингу індексу конкурентоспроможності IMD.

Джерело: складено автором на основі [29-32].

Висновки.

Отже в цій публікації ми стисло охарактеризували теоретичні засади концепції якості еліт та запропонували власне бачення категорії якості еліт та її зв'язок із соціальною відповідальністю. Також на основі розрахунків ми обґрунтували тісні зв'язки між якістю управлінської еліти в країнах, відповідно, їх професійною й соціально-відповідальною або безвідповідальною поведінкою та потенціалом економічного й соціального розвитку країни, суспільства й розвитком і сприйняттям в свідомості такого злостякостного явища як корупція.

Усі три отримані значення розрахованих нами коефіцієнтів кореляції ($r = 0,89$; $r = 0,86$; $r = 0,84$) підтверджують наявність сильного позитивного взаємозв'язку між якістю еліт і ключовими індикаторами розвитку держав – конкурентоспроможністю, сприйняттям корупції та соціальним прогресом. Це дає підстави вважати, що якість еліт є важливим чинником формування ефективних інституцій, економічної динаміки та соціальної стабільності країн.

Україна у 2021-2024 рр. в рейтингах EQx хоча й належала до групи країн із «елітами середньої якості», але знизилася свою позицію, демонструючи певні коливання в оцінках, що відображають як вплив попередніх управлінських рішень, так й інерційність соціально-економічних процесів.

Еліти нашої країни – керівники державних та бізнес структур, ті, хто приймає важливіші рішення та має найсильніші координаційні здібності над

ресурсами суспільства, повинні розуміти, що від їх професійних якостей та соціальної відповідальності, в т.ч. мотиваційної спрямованості економічної та політичної поведінки, залежить конкурентоспроможність та соціальний прогрес нашої країни, формування культури неприйняття корупції.

Також важливим є використання EQx у формуванні нової, конкурентної та стійкої економічної політики та економічної освіти. Адже показник розширює пояснювальну силу конкурентоспроможності країн завдяки новій концептуальній основі і тому може допомогти при виборі ефективної моделі трансформації СЕС (розробці пропозицій щодо структурних реформ та інституційних змін) та трансформації лідерства (еліт). Але для України ці питання повинні формуватись з урахуванням її соціокультурного коду тобто на ґрунті соціокультурної парадигми. Це і є перспективою наших наступних досліджень.

Література:

1. Компанієць В.В. Формування культури доброчесності в суспільстві та бізнес-діяльності (концептуальне осмислення нових світових тенденцій на основі соціокультурної парадигми) // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2024. – № 86. – С. 248-265. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://kart.edu.ua/wp-content/uploads/2024/04/86-1.pdf>
2. Гук О.В. Стратегія підвищення конкурентоспроможності національної економіки в парадигмі сталого розвитку: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03. – Київ: ВНЗ Університет економіки та права «КРОК», 2018. – 241 с.
3. Грицишен Д.О. Державна політика в сфері запобігання та протидії економічній злочинності: монографія. – Житомир: Вид. О.О. Євенок, 2020. – 384 с.
4. Measuring Elite Quality: The Sustainable Value Creation of Nations [Electronic resource]. – Retrieved from <https://elitequality.org/>
5. Casas i Klett, Tomas and Cozzi, Guido and Diebold, Celine and Zeller, Camille (2020) Measuring Elite Quality. MPRA Paper No. 102068. [Electronic resource]. – Retrieved from <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/102068/>
6. Elite Quality Index (EQx). The toolset on Elite Quality and the Sustainable Value Creation of nations [Electronic resource]. – Retrieved from <https://www.unisg.ch/en/research/research-in-focus/elite-quality-index/>
7. Вплив індексу якості еліт на економічний і політичний розвиток країни. Інтерпретація для України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://inrespublica.org.ua/aktyvnahromada/vplyv-indeksu-yakosti-elit-na-ekonomichnyj-i-politychnyj-rozvytok-krayiny-interpretatsiyadlya-ukrayiny.html>
8. Компанієць В. В. Черномаз П. О. Макасеєв О.В. Економічна безпека країни і бізнесу та запобігання корупції // Наукові перспективи. Серія «Економіка». – 2025. – № 2 (56). – С.895-915. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/issue/view/330>
9. Stigler, George J. (1971) The Theory of Economic Regulation. *The Bell Journal of Economics and Management Science*, vol. 2, no. 1, pp. 3–21. JSTOR, <https://doi.org/10.2307/3003160>.
10. Laffont, Jean-Jacques, and Jean Tirole. “The Politics of Government Decision-Making: A Theory of Regulatory Capture.” *The Quarterly Journal of Economics*, vol. 106, no. 4, 1991, pp. 1089–127. [Electronic resource]. – Retrieved from <https://doi.org/10.2307/2937958>. Accessed 8 Sept. 2025.
11. Acemoglu and Robinson (2012) Why Nations Fail: The Origins of Power, Prosperity, and Poverty [Electronic resource]. – Retrieved from https://ia801506.us.archive.org/27/items/WhyNationsFailTheOriginsODaronAcemoglu/Why-Nations-Fail_-The-Origins-o-Daron-Acemoglu.pdf

12. Tullock, Gordon (1967) The Welfare Costs of Tariffs, Monopolies, and Theft, *Western Economic Journal*, 5:3. p. 224. [Electronic resource]. – Retrieved from <https://cameroneconomics.com/tullock%201967.pdf>
13. Casas-Klett, Tomas (2025) Towards an Elite Theory of Economic Development: An Inquiry into Sustainable Value Creation. Berlin: De Gruyter, 2025.
14. Alice H. Amsden, Alisa DiCaprio, James A. Robinson (2013) The Role of Elites in Economic Development. *WIDER Studies in Development Economics*. [Electronic resource]. – Retrieved from <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199659036.003.0001>
15. Endruweit, Günter (1984) Elites as agents of economic development, *Intereconomics*. Verlag Weltarchiv, Hamburg, Vol. 19, Iss. 1, pp. 32-38. [Electronic resource]. – Retrieved from <https://doi.org/10.1007/BF02928289>
16. Frequently Asked Questions (FAQs) [Electronic resource]. – Retrieved from <https://elitequality.org/faq/>
17. Hillman, A. L. & Ursprung, H.W. (2015). Rent seeking: The idea, the reality, and the ideological resistance. [Electronic resource]. – Retrieved from <https://www.econ.pitt.edu/sites/default/files/Hillman.Rent%20seeking.2015.pdf>
18. Компанієць В. Управління розвитком соціально-економічних систем у духовно-моральному та соціокультурному вимірі. Розвиток соціально-економічних систем у духовно-моральному та соціокультурному вимірі. Духовноморальна соціально-економічна система. Частина 1. – Харків: УкрДАЗТ, 2011. – 305 с.
19. Компанієць В. В. Моральні основи економіки та підприємницької діяльності: підручник. – Харків: УкрДУЗТ, 2018. – 455 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://lib.kart.edu.ua/handle/123456789/2425>
20. Regulatory Capture (2019) CFA Institute. [Electronic resource]. – Retrieved from <https://rpc.cfainstitute.org/policy/positions/regulatory-capture#:~:text=The%20concept%20of%20Regulatory%20Capture,the%20interests%20of%20the%20public>
21. International Institute for Management Development (IMD). (2025). IMD World Competitiveness Ranking [Electronic resource]. – Retrieved from: <https://www.imd.org/centers/wcc/world-competitiveness-center/rankings/world-competitiveness-ranking/>
22. Transparency International (2024) Corruption Perceptions Index 2024 [Electronic resource]. – Retrieved from: <https://www.transparency.org/en/cpi/2024>
23. Social Progress Imperative. Social Progress Index. Social Progress Imperative [Electronic resource]. – Retrieved from: <https://www.socialprogress.org/>
24. IMD World Competitiveness Yearbook 2021 (2021) [Electronic resource]. – Retrieved from: https://eecdf.org/App_Upload/file/20220525/20220525090422_5165.pdf
25. Casas, T., Cozzi, G. (2021) EliteQualityReport 2021: Country Scores and Global Rankings [Electronic resource]. – Retrieved from: <https://ssrn.com/abstract=3845376>
26. Casas, T., Cozzi, G. (2024) Elite Quality Report 2024: The Sustainable Value Creation of Nations [Electronic resource]. – Retrieved from: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4779686
27. Transparency International (2024) Corruption Perceptions Index 2024 [Electronic resource]. – Retrieved from: <https://www.transparency.org/en/cpi/2024>
28. Social Progress Imperative. (2024). Global Social Progress Index: Executive Summary. Washington, DC: Social Progress Imperative. 20 p. [Electronic resource]. – Retrieved from: https://cdn.prod.website-files.com/6650cb66e461b93f1a906cf2/667c5a2410e6e419272df71a_Global%20Social%20Progress%20Index%20Executive%20Summary%20.pdf

29. University of St.Gallen. Elite Quality Index (EQx) [Electronic resource]. – Retrieved from <https://www.unisg.ch/en/research/research-in-focus/elite-quality-index/>
30. IMD World Competitiveness Ranking [Electronic resource]. – Retrieved from: <https://www.imd.org/centers/wcc/world-competitiveness-center/rankings/world-competitiveness-ranking/?ref=nav>
31. Transparency International (2024) Corruption Perceptions Index 2024 [Electronic resource]. – Retrieved from <https://www.transparency.org/en/cpi/2024>
32. AlTi Global Social Progress Index [Electronic resource]. – Retrieved from <https://www.socialprogress.org/social-progress-index>

References:

1. Kompaniiets V.V. (2024). Formuvannya kultury dobrochesnosti v suspilstvi ta biznes-dialnosti (kontseptualne osmyslennia novykh svitovykh tendentsii na osnovi sotsiokulturnoi paradyhmy) [Formation of a Culture of Integrity in Society and Business Activities (Conceptual Understanding of New Global Trends Based on the Socio-Cultural Paradigm)]. *Bulletin of Transport and Industry Economics*. 86, 248-265. [Electronic resource]. – Retrieved from <https://kart.edu.ua/wp-content/uploads/2024/04/86-1.pdf>
2. Huk O.V. (2018) Stratehiya pidvyshchennya konkurentospromozhnosti natsionalnoyi ekonomiky v paradyhmi staloho rozvytku [Strategy for Enhancing the Competitiveness of the National Economy within the Paradigm of Sustainable Development]: PhD Thesis in Economics: 08.00.03. Kyiv: VNZ Universytet ekonomiky ta prava «KROK». 241 p.
3. Hrytsyshen D.O. (2020) Derzhavna polityka v sferi zapobihannya ta protydyi ekonomichnyy zlochynnosti [State Policy in the Sphere of Prevention and Counteraction of Economic Crime]: Monograph. – Zhytomyr: Vyd. O.O. Yevenok. 384 p.
4. Measuring Elite Quality: The Sustainable Value Creation of Nations [Electronic resource]. – Retrieved from <https://elitequality.org/>
5. Casas i Klett, Tomas and Cozzi, Guido and Diebold, Celine and Zeller, Camille (2020) Measuring Elite Quality. MPRA Paper No. 102068. [Electronic resource]. – Retrieved from <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/102068/>
6. Elite Quality Index (EQx). The toolset on Elite Quality and the Sustainable Value Creation of nations [Electronic resource]. – Retrieved from <https://www.unisg.ch/en/research/research-in-focus/elite-quality-index/>
7. Vplyv indeksu yakosti elit na ekonomichnyy i politychnyy rozvytok krayiny. Interpretatsiya dlya Ukrainy [The Impact of the Elite Quality Index on a Country's Economic and Political Development. Interpretation for Ukraine] [Electronic resource]. – Retrieved from <https://inrespublica.org.ua/aktyvna-hromada/vplyv-indeksu-yakosti-elit-na-ekonomichnyj-i-politychnyj-rozvytok-krayiny-interpretatsiya-dlya-ukrainy.html>
8. Kompaniyets V. V. Chernomaz P. O. Makasyeyev O.V. (2025) Ekonomichna bezpeka krayiny i biznesu ta zapobihannya koruptsiyi [Economic Security of the Country and Business and the Prevention of Corruption]. *Scientific Perspectives. Series «Economics»*. 2 (56). 895-915. [Electronic resource]. – Retrieved from <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/issue/view/330>
9. Stigler, George J. (1971) The Theory of Economic Regulation. *The Bell Journal of Economics and Management Science*, vol. 2, no. 1, pp. 3–21. JSTOR, <https://doi.org/10.2307/3003160>.
10. Laffont, Jean-Jacques, and Jean Tirole. “The Politics of Government Decision-Making: A Theory of Regulatory Capture.” *The Quarterly Journal of Economics*, vol. 106, no. 4, 1991, pp. 1089–127. [Electronic resource]. – Retrieved from <https://doi.org/10.2307/2937958>. Accessed 8 Sept. 2025.

11. Acemoglu and Robinson (2012) Why Nations Fail: The Origins of Power, Prosperity, and Poverty [Electronic resource]. – Retrieved from https://ia801506.us.archive.org/27/items/WhyNationsFailTheOriginsODaronAcemoglu/Why-Nations-Fail_-The-Origins-o-Daron-Acemoglu.pdf
12. Tullock, Gordon (1967) The Welfare Costs of Tariffs, Monopolies, and Theft, Western Economic Journal, 5:3. p. 224. [Electronic resource]. – Retrieved from <https://cameroneconomics.com/tullock%201967.pdf>
13. Casas-Klett, Tomas (2025) Towards an Elite Theory of Economic Development: An Inquiry into Sustainable Value Creation. Berlin: De Gruyter, 2025.
14. Alice H. Amsden, Alisa DiCaprio, James A. Robinson (2013) The Role of Elites in Economic Development. *WIDER Studies in Development Economics*. [Electronic resource]. – Retrieved from <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199659036.003.0001>
15. Endruweit, Günter (1984) Elites as agents of economic development, *Intereconomics*. Verlag Weltarchiv, Hamburg, Vol. 19, Iss. 1, pp. 32-38. [Electronic resource]. – Retrieved from <https://doi.org/10.1007/BF02928289>
16. Frequently Asked Questions (FAQs) [Electronic resource]. – Retrieved from <https://elitequality.org/faq/>
17. Hillman, A. L. & Ursprung, H.W. (2015). Rent seeking: The idea, the reality, and the ideological resistance. [Electronic resource]. – Retrieved from <https://www.econ.pitt.edu/sites/default/files/Hillman.Rent%20seeking.2015.pdf>
18. Kompaniets V. (2011) Upravlinnia rozvytkom sotsialno-ekonomichnykh system u dukhovno-moralnomu ta sotsiokulturnomu vymiri. Rozvytok sotsialno-ekonomichnykh system u dukhovno-moralnomu ta sotsiokulturnomu vymiri. Dukhovnomoralna sotsialno-ekonomichna systema [Management of the Development of Socio-Economic Systems in the Spiritual, Moral, and Socio-Cultural Dimension. Development of Socio-Economic Systems in the Spiritual, Moral, and Socio-Cultural Dimension. Spiritual and Moral Socio-Economic System]. Part 1. – Kharkiv: UkrDAZT. 305 p.
19. Kompaniets V. V. (2018) Moralni osnovy ekonomiky ta pidpriemnytskoi diialnosti [Moral Foundations of Economics and Entrepreneurship]: Textbook. – Kharkiv: UkrDUZT. 455 p. [Electronic resource]. – Retrieved from <http://lib.kart.edu.ua/handle/123456789/2425>
20. Regulatory Capture (2019) CFA Institute. [Electronic resource]. – Retrieved from <https://rpc.cfainstitute.org/policy/positions/regulatory-capture#:~:text=The%20concept%20of%20Regulatory%20Capture,the%20interests%20of%20the%20public>
21. International Institute for Management Development (IMD). (2025). IMD World Competitiveness Ranking [Electronic resource]. – Retrieved from: <https://www.imd.org/centers/wcc/world-competitiveness-center/rankings/world-competitiveness-ranking/>
22. Transparency International (2024) Corruption Perceptions Index 2024 [Electronic resource]. – Retrieved from: <https://www.transparency.org/en/cpi/2024>
23. Social Progress Imperative. Social Progress Index. Social Progress Imperative [Electronic resource]. – Retrieved from: <https://www.socialprogress.org/>
24. IMD World Competitiveness Yearbook 2021 (2021) [Electronic resource]. – Retrieved from: https://eecdf.org/App_Upload/file/20220525/20220525090422_5165.pdf
25. Casas, T., Cozzi, G. (2021) EliteQualityReport 2021: Country Scores and Global Rankings [Electronic resource]. – Retrieved from: <https://ssrn.com/abstract=3845376>
26. Casas, T., Cozzi, G. (2024) Elite Quality Report 2024: The Sustainable Value Creation of Nations [Electronic resource]. – Retrieved from: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4779686
27. Transparency International (2024) Corruption Perceptions Index 2024 [Electronic resource]. – Retrieved from: <https://www.transparency.org/en/cpi/2024>

28. Social Progress Imperative. (2024). Global Social Progress Index: Executive Summary. Washington, DC: Social Progress Imperative. 20 p. [Electronic resource]. – Retrieved from: https://cdn.prod.website-files.com/6650cb66e461b93f1a906cf2/667c5a2410e6e419272df71a_Global%20Social%20Progress%20Index%20Executive%20Summary%20.pdf
29. University of St.Gallen. Elite Quality Index (EQx) [Electronic resource]. – Retrieved from <https://www.unisg.ch/en/research/research-in-focus/elite-quality-index/>
30. IMD World Competitiveness Ranking [Electronic resource]. – Retrieved from: <https://www.imd.org/centers/wcc/world-competitiveness-center/rankings/world-competitiveness-ranking/?ref=nav>
31. Transparency International (2024) Corruption Perceptions Index 2024 [Electronic resource]. – Retrieved from <https://www.transparency.org/en/cpi/2024>
32. ALTi Global Social Progress Index [Electronic resource]. – Retrieved from <https://www.socialprogress.org/social-progress-index>

